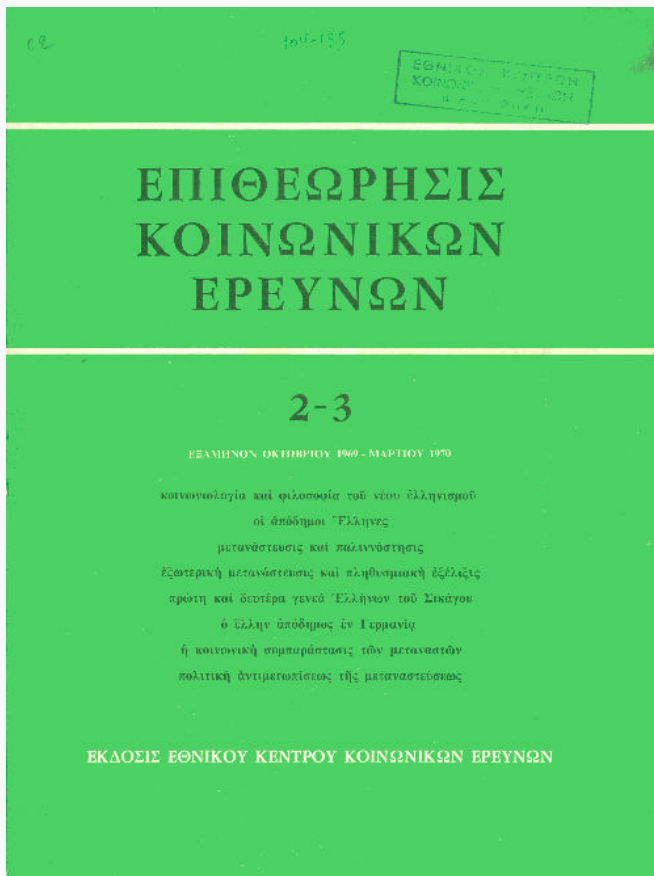

Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών

Τόμ. 2 (1970)

2-3

La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord

Δ. Χαραλαμπίδης

doi: [10.12681/grsr.396](https://doi.org/10.12681/grsr.396)

Copyright © 1970, Δ. Χαραλαμπίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Χαραλαμπίδης Δ. (1970). La societe du spectacle (Η κοινωνία του θεάματος), υπό Guy Debord. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 2, 115. <https://doi.org/10.12681/grsr.396>

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΑΙΟΥ

La Société du Spectacle (‘Η Κοινωνία του Θεάματος), υπό Guy Debord, Paris, εκδ. Buchet - Chastel, 1968.

Είς τούς κύκλους τών διανοουμένων τής δυτικής Εδρώσης υπάρχει από δεκαετίας και πλέον μία μερίς αντικομορμιστών, διεξάγουσα, με άποστολικήn έπιμονήn, σταυροφορίαn κατά τής κοινωνίας τής άφθονίας: τής κοινωνίας ή οποία δημιουργεί τήn άναγκαστικήn εργασίαn, τό ψεδδος, τόν καταναγκασμόn, ό,τι δηλαδή καταστρέφει τās συνθήκας τής φυσικής ευτυχίας, μη δυναμένης να διατηρήσθ ή παρά μόνον εις τήn κατάσταση ή πλήρους έλευθερίας και τής χαράς.

Τό εϋρύτερον κοινόν άντικρίζει χωρίς πολύ ένδοιαφέρον τό πνευματικό αυτό κίνημα. Τελευταίως όμως προσέκλυσε τήν προσοχήn ή εμφάνισις τής *Κοινωνίας του Θεάματος* του Guy Debord. Τό βιβλίον αυτό άποτελεί σταθμόν εις τήν ιστορίαn τού άντικομορμιστικού κινήματος. ‘Ο συγγραφέας εξετάζει και έπικρίνει τās προσταγās τής καταναλώσεως—δημιουργήματα τού τεχνικού πολιτισμού—, τά όργανα διαφημισέως και τό ιδεώδες τής ευζωίας. Τά στοιχεία αυτά περνούν από όδύν κριτικών έλεγχων, ό οποίος σήμερον πλέον δέν είναι πρωτότυπος, άλλ’ επιβάλλεται με τήν εκλεπτυσμένην έκφρασιν ή τήν κριτικήn έννοιαν τού συγγραφέως. ‘Ο όδός κριτικός τόνος παύει να γίνεται αισθητός όσον κατατάξεται ή εις βθέος ορμηία.

Διά τόν τομέα τής διαφημισέως, ό Debord φιλιάσει αρκετά βέβαι εις τήν φερέτραν του. ‘Αποστάσι τού άνθρωπιστικού πολιτισμού ή διαφημισταί, μεταχειρίζονται τήν κλασικήn κληρονομίαn, άπαινούμενοι συγχρόνως τήν πίστιν των πρός αυτήν. ‘Ο ‘Εμπεδοκλής εμφανίζεται ως πωλητής σανδαλίων ή ως διοργανωτής ταξιδίων διά λεωφορεία εις τήν Αίτναν. ‘Ο Δημοσθένης θά βοηθήσ ης τήν πώλησιν μικρών χαλκικών, τά οποία τοποθετούνται εις τό στόμα πρός άπόκτησιν ευλωτίας. Μέ όλα αυτά, ό διαφημιστής καθίσταται παράγων πολιτιστικής ραθυμίας, άλλα και έπινοητής νέων μορφών, επί τών οποίων επενδύεται ή κοινή φαντασία.

‘Η «καθημερινή ζωή» είναι όρος με περιεχόμενον εξαιρετικής σημασίας διά τούς άντικομορμιστάς τού τύπου Guy Debord και άναλογει πρός τόν όρον τού Peguy «ιδιωτική ζωή»: ή ξεχωριστή ζωή ενός άτομου μακράν τής ιστορίας, αι άμεσι σχέσεις τού άτομου με τόν κόσμον, τά ένδόμυχα συνασθημάτα του, οι έρωτές του, αι χαράι του, αι δημιουργικάι σιγμάι του.

‘Η καθημερινή ζωή, λοιπόν, έχει μεταβληθί, εξ αίτιας τού τεχνικού πολιτισμού, εις κόλασιν. «Τί έναπομένει από τήν άνθρωπίνην σίτησιν, τήν ζωντανήn δηλαδή δημιουργικήτητα, εις έν άτομον τό όποιον άποσπαστά βίαιος από τόν ύπνον του εις τās έξ τό προί, ταλαιπωρείται εις

τά λεωφορεία και τούς σιδηροδρόμους τών προαστίων, εξαντλείται από τούς εκκαφαντικούς θορύβους τών μηχανών, άφειδαιτούτα από τήν ρουτίαν και έγκαταλείπει κατά τό τέλος τής ημέρας εις τήν άιούσαν άναμονήn τών σταθμών, αυτόν τών μητροπόλεων άναχωρήσεως διά τήν καθημερινήn κόλασιν τής εργασίας, άλλα και παραδείσων άφετηρίας τών weekends, όπου τού πλήθος, κατάκοπον μέχρις άποκτησίνως, μεταλαμβάνει τής θείας ευχαριστίας.»

‘Ετερος όρος, ό οποίος προσλαμβάνει ιδιαίτερον περιεχόμενον εις τό βιβλίον, είναι ή «έπιβίωσις». Διά τόν συγγραφέα, ό όρος δέν νοείται με τήν θεολογικήn μεταβανάτιον έννοιαν, άλλα με τό ήθικόν νόημα ενός ιδεώδους ευζωίας. ‘Η πλάνη ή τό έγκλημα τής σημερινής κοινωνίας τής ευημερίας είναι ότι έχει προσανατολίσει τόν βίον πρός μίαν τέρπιν ευζωίας, εις σημείον όστε να δημιουργήσ διπλήν άρσιν τής ζωής: τήν συντρίβει με τό σύστημα τής εργασίας πρός παραγωγήn και άγοράn, άλλα και προσδίδει περισστέραν σημασίαν εις τήν χρήση δευτερευούσης αξίας πραγμάτων, εις βάρος άγνών αξίων τού έσωτερικού μας κόσμου.

‘Οσα άναφέρει ό Guy Debord εις τό σημείον αυτό δέν είναι έντελώς καινοφανή: άποτελούν θέμα προσφιλές ικανού αριθμού κοινωνιολόγων, ήθικολόγων, άλλα και μυθιστοριογράφων.

Χαρακτηριστικόν φαινόμενον τής κοινωνίας τής καταναλώσεως άποτελεί τό θέμα. Τό *Είμαι* τής καθημερινής ζωής έχει θυσιασθή εις τήν φρενίτιν τής άποκτησεως άγαθών διαρκώς νέων, φρενιτής ή οποία συντηρείται ύπολούς από τās διαφημιστικάς έπιχειρήσεις, κατά τρόπον ό όποιος καλύπτει τεραστήν περιοχήn τής συνειδήσεως μας και επιβάλλει εις αυτήν παραστάσεις, εικόνας, κομορμιστικά πρότυπα. Κατ’ αυτόν τόν τρόπον καταστρέφεται ό,τι είναι κυρίως άτομικόν—ή ειλικρινής ύποκειμενικότης και ό δημιουργικός αΰθορμητισμός. Δέν άπομένει πλέον παρά μία βαθεία «άντροπι» τών προοπτικών», κατά τόν συγγραφέα: ή γενική στροφή τού ανθρώπου πρός μία «βούλησιν άδεντικωτέρας ζωής άνευ περιρισμόν» και ή άντικατάστασις άξιολογικών έννοιών, αι όποια άπέκτησαν ύπερβολικήn βαρύτητα (όπως είναι π.χ. αι αξίαι τής εργασίας, τής παραγωγής, τής καταναλώσεως), με άλλας (όπως είναι ή χαρά, ή ευτυχία και γενικώς όλαι αι καταστάσεις αι όποια άποτελούν εξωτερικεύσιν τών συνασθημάτων μας).

‘Η άντροπιή αυτή προϋποθέτει χωρίς άμφιβολίαn άπόλυτον άνείρισιν τού χριστιανισμού και τού άστικού πολιτισμού, ό όποιοι θεμελιώνουν (Debord dixit) κατά διαφόρους τρόπους τόν έκβιασμόν τής βούλησεως και τήν διάμεσιν τών πόθων. ‘Αλλά ήn άνείρισιν αυτήν δέν πρέπει να τήν άναμένωμεν από έπαναστάσεις μαρξιστικού τύπου. Αι έπαναστάσεις αύται δέν άποσκοπούν εις τήν άμεσον ευτυχίαn.

‘Η ευτυχία τών σημερινών ανθρώπων δέν

άποτελεί τόν στόγον των. Ζητούν τήν θυσίαn τής πρός όφελος τών μελλουσών γενεών. Λοιπόν, «τό μέλλον δι’ έμε δέν έχει ένδιαφέρον». Πολύ δέ περισσότερο δέν έχει διά τόν συγγραφέα ένδιαφέρον τό μέλλον τής άνθρωπότητος, τό όποιον έπαγγέλλονται να δημιουργήσουν αι μαρξιστικά έπαναστάσεις, αι όποιαι κατ’ αυτόν παραβλέπουσ ακριβώς ό,τι άποτελεί τήν ουσίαn αυτού τού μελλοντός: τήν έλευθερίαn κινήσιν τού άτομου πρός ό,τι δημιουργεί τήν χαράn και τήν έλευθερίαn πνευματικήn ένασχόλησιν. ‘Αντιθέτως, αι έπαναστάσεις αύται προωvίζονται ύποταγήn εις τήν κοινωνικήn έξουσίαν, οικονομικήn πειθαρχίαn, άσφύζιαn τού άτομου υπό τό καταθλιπτικόν βάρος των πραγμάτων—άρα τήν άπομόνωσιν και τόν θάνατον εκ τής πλήξεως.

Αι ίδίαι αύται είναι από πολλάς άπόψεις δίκαιαι, πλην όμως όχι καινοφανείς. Διότι ή καταδική τής βιομηχανικής κοινωνίας, οι θρήνοι διά τήν όλεθρίαn επίδρασιν τής τεχνικής τής διαφημισέως και τού θεάματος, αι ύραι έναντιον τών μηχανών και τής κυριαρχίας των επί τού ανθρώπου—όλα αυτά εκφράζονται εις όλους τούς κύκλους τών διανοουμένων σήμερον. Δέν θά ήτο ύσκόλον να συναντήσωμεν εις τόν Camus άνάλογον στάσι, ό όποιος προβάλλει καλύτερον παντός συγχρόνου τόν ήνδυσιστήν τού έναντι τής ιστορίας και τής ιδεολογίας, τής «φυσιολογικήν» τού θρησκείαν τής ευτυχίας και τήν προτίμησιν τού ύπέρ μιάς ήθικής έπαναστάσεως, πλέον άγνήs εν συγκρίσει πρός τήν πολιτικήn έπαναστάσιν.

‘Όταν ό συγγραφέας λέγη: «Δέν άνεχόμεθα ένα κόσμον όπου ή έγγύσις τού να μη άποθήναι κανείς από τήν πείναν έχει ως άναλλάγματά της τόν κίνδυνον τού θανάτου από τήν πλην», έννοούμεν πολύ καλώς τί θέλει να ειπ. ‘Αλλά πρέπει πρώτα να μη άποθήναι κανείς από τήν πείναν και έάν ή κοινωνία τής ευημερίας, δημιουργούσα τήν άφθονίαn, δημιουργεί συγχρόνως σοβαρόν κίνδυνον να προσδώσ ιδιαιτέρων άξιολογικήn βαρύτητα εις δευτερευούσιν παράγοντα, θά έπρεπε επίσης να παραδεχθώμεν ότι και ή αστία δημιουργεί άλλα δεινά, εξ ίσου καταστροφικά διά τήν έλευθερίαn και τήν αξιοπρέπειαn τού ανθρώπου. Πρέπει να μη παραβλέπη κανείς τήν αντίζυγον αυτήν διαπίστωσιν, έφ όσον προτείνεται ή άντικατάστασις τής εξαντλητικής έπιβιώσεως, τήν όποιαn επιβάλλει ό αμερικανικός τρόπος ζωής και ό σοβιετικός σταχνοβισμός, με τήν φυσικήn και ευχαρίστον ζωήν τής χαράς και τής έλευθερίας άπασχολήσεως. Αι μάζαι χρειάζονται τροφήn και ένδομισίαn—ή όχι; και πός θά κατορθώσ να διατηρηθί ή πολιτισμός αυτός τών διανοουμένων, εις τούς όποιους άνήκει και ό Guy Debord, ένθ όι μεγαλοφύεστροι τεχνικοί δέν καθόρθωσαν άκόμη να διοργανώσουν τήν δημιουργίαn και τήν δικαιοσύνηn άγαθών χωρίς τήν άνθρωπίνην εργασίαn;

Δ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ